

УДК 378.147:81`25

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ВИМОГ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Долинський Є.В., к. пед. н.,
доцент, докторант
Інститут вищої освіти

Національної академії педагогічних наук України
доцент кафедри перекладу
Хмельницький національний університет

У статті характеризується вплив інформаційно-комунікаційних технологій на ринок перекладацьких послуг. Здійснено спробу описати сучасний ринок перекладів, який можна назвати глобальним, децентралізованим, спеціалізованим, динамічним, віртуальним і вимогливим. Однією з проблем сучасної професійної підготовки майбутнього перекладача є інтеграція необхідних комп'ютерних знань у лінгвістичну підготовку під час вивчення профільних дисциплін. Визначено, що освітня програма підготовки повинна містити курси, що допомагають отримати навички роботи з документами, специфічною термінологією, комп'ютерного редагування, роботи з науковими базами і довідниками.

Ключові слова: ринок перекладацьких послуг, інформаційно-комунікаційні технології, професійна підготовка майбутніх перекладачів.

В статье характеризуется влияние информационно-коммуникационных технологий на рынок переводческих услуг. Предпринята попытка описать современный рынок переводов, который можно назвать глобальным, децентрализованным, специализированным, динамичным, виртуальным и требовательным. Одной из проблем современной профессиональной подготовки будущего переводчика является интеграция необходимых компьютерных знаний в лингвистическую подготовку во время изучения профильных дисциплин. Определено, что образовательная программа подготовки должна содержать курсы, которые помогают получить навыки работы с документами, специфической терминологией, компьютерного редактирования, работы с научными базами и справочниками.

Ключевые слова: рынок переводческих услуг, информационно-коммуникационные технологии, профессиональная подготовка будущих переводчиков.

Dolynskiy Ye.V. TRAINING OF FUTURE TRANSLATORS IN THE CONTEXT OF THE MODERN LABOR MARKET REQUIREMENTS

The article highlights the impact of information and communication technologies on the translation market. It was made an attempt to describe a modern translation market, which can be called as global, decentralized, specialized, dynamic, virtual, and demanding. One of the problems of future translator's modern professional training is the integration of necessary computer knowledge in linguistic preparation during the study of profile disciplines. It is determined that the educational training program should contain courses that help to acquire documentary work skills, knowledge of specific terminology, computer editing, scientific databases and reference books.

Key words: translation services, information and communication technologies, professional training of future translators.

Постановка проблеми. Остання половина ХХ століття відома революціями в області інформаційно-комунікаційних технологій, що вплинули на велику кількість різних професій, у тому числі і на перекладачів. Нові технології зробили роботу перекладачів легшою, і щоб задовольнити потреби ринку, у навчанні студентів повинні використовуватись інформаційні та комунікаційні технології. Вимогливий та професійний ринок перекладів шукає професіоналів, які будуть мати глибокі знання про зміст тексту, вільно користуватись численними комп'ютерними засобами, а головне – бути універсальними перекладачами, здатними керувати кожним елементом процесу перекладу.

Оскільки переклад є міждисциплінарною наукою, навчальна програма майбутніх перекладачів повинна містити не тільки мовні дисципліни, а й містити курси, що допомагають отримати навички роботи з документами, специфічною термінологією, комп'ютерного редагування, роботи з науковими базами і довідниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні питання навчання перекладу та особливості роботи перекладача вивчали такі науковці: В.І. Карабан, С.П. Ковганюк, В.Н. Комісаров, Л.К. Латішев, Р.К. Міньяр-Белоручев, Г.Е. Мірам, Г.В. Чернов, А.П. Чужакін, Л.І. Черноватий, А.Д. Швейцер, А.Ф. Ширяєв та ін.

Застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій для формування професійної компетентності майбутніх перекладачів присвячені праці О. Гребеншикової, О.О. Мацюк, О.В. Рогульської, Є.В. Долинського, К.М. Скиби, О.В. Шупти, А. Шиби, Є.В. Пизіної, А.В. Янковця. Однак питання створення інформаційного середовища ВНЗ, а також можливості його використання для підготовки майбутніх перекладачів не було предметом детального розгляду.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є вивчення взаємозв'язку між процесом навчання та професією. Тому, насамперед ми розглянемо особливості сучасного ринку перекладів і проаналізуємо питання, які розглядаються у сучасній підготовці перекладача. Ми прийшли до висновку, що пропонуючи різні методи, ми можемо допомогти викладачам заповнити всі прогалини у сучасній підготовці перекладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постійне розширення Європейського Союзу і подальше збільшення числа офіційних мов (у даний час їх 20) закликає до консенсусу і адаптації єдиних принципів, правил і так далі. Глобалізація і так звана Єврозона є рушійними силами для збільшення попиту на переклад, оскільки вони сприяють розвитку міжнародної торгівлі, туризму (однієї з основних галузей промисловості у багатьох країнах, включаючи Іспанію), і міжнародних відносин у цілому [3]. Для того, щоб протистояти цим численним вимогам і мати змогу використовувати всі допоміжні інструменти для перекладачів, а саме – нові системи термінології і управління документацією, різні ресурси і максимізацію – необхідно приділяти особливу увагу підготовці майбутніх перекладачів.

Інтернет та інформаційно-комунікаційні технології змінили робоче середовище перекладачів та відносини між перекладачами і клієнтами, які можуть виступати як посередники або клієнти. Раніше перекладачі працювали і надавали свої послуги лише у межах певної території. Тепер немає таких обмежень; насправді, більшість перекладацьких послуг пропонуються і надаються через Інтернет. Для багатьох перекладачів-фрілансерів це їх основний, а іноді і єдиний, спосіб знайти клієнтів [5]. Деякі агентства надають перевагу роботі виключно у віртуальній реальності, у той час як інші мають «реальні» приміщення для координації роботи своїх команд перекладу, але і ці команди часто обслуговують «віртуальних» клієнтів. Більшість бізнес-відносин також встановлюються через Інтернет за допомогою перекладацьких порта-

лів або численних сайтів з безкоштовними оголошеннями для фрілансерів. Такий спосіб зв'язку дозволяє вільно, ощадливо і продуктивно спілкуватись.

Доступні для перекладачів технологічні інструменти та сервісні програми, з одного боку, зробили певну роботу легшою, а з іншого – додали нових проблем [6]. Ринок перекладів встановлює все більш нерепальні і короткі терміни завершення роботи, а встановлений щоденний обсяг перекладу зростає з неймовірною швидкістю. Не рахуючи деяких привілейованих перекладачів, які можуть дозволити собі відмовитись від такого перекладу, більшість професійних перекладачів повинні прийняти ці умови або вони можуть пожалкувати про відмову: клієнти стали більш суворими щодо «якості» перекладів або, точніше, щодо своїх власних «критеріїв якості», які обмежують «свободу» перекладачів. У наш час комп'ютерні засоби дозволяють перекладати і обробляти тексти, створювати свої власні словники, термінологічні бази даних та свою власну «Пам'ять перекладача». Хоча доступ до цих баз при виконанні специфічних перекладів дозволяє перекладачам досягти більш високого рівня термінологічної і фразеологічної точності та послідовності, а отже і більш високого рівня якості та продуктивності. Бази даних деяких фірм можуть бути причиною «помилки», які не виправляють протягом довгого часу [7]. Зрештою, перекладачі повинні дотримуватися суворих правил, встановлених клієнтами, що стосуються стилю і якості, адже в іншому випадку це може привести до відмови ревізійними коректорами або самими клієнтами від співпраці.

Моррі Софер стверджує, що перекладачі повинні розвивати пошукові та дослідницькі прийоми і мати можливість вільно отримувати основні довідкові матеріали для того, щоб зробити якісний переклад [8]. Якщо перекладачі не керуються такими методами, вони не можуть перекладати тексти, що стосуються деяких спеціальних предметів і галузей. Проте, у нашому сучасному інформаційному суспільстві, в якому створення і передача інформації є основними джерелами продуктивності, навчальна програма для перекладачів повинна розробити певні стратегії навчання, які зможуть розвивати професійні інформаційні навички. Інтернет і поширення електронних інформаційних ресурсів вимагають від перекладачів поглиблені знання щодо використання інформації, щоб бути у змозі впоратися з «інформаційним переважанням». Крім того, вони повинні вміти знаходити інформацію, а також керуватися адекватними

критеріями оцінки якості знайденої інформації. Використання деяких навичок, як робота з настільними видавничими системами, виникає з потреби у роботі з клієнтами без посередників [6].

Перед тим, як почати будь-який курс перекладу, студенти повинні мати базові знання роботи в Інтернеті і вміння використовувати електронну пошту. Проте, зв'язок між перекладачами і комп'ютерними засобами набагато сильніший – щоб працювати і створювати цифровий матеріал, студенти повинні навчитися йти крок у крок з новими комп'ютерними технологіями. Таким чином, студенти зобов'язані ознайомитись з усіма доступними електронними та комп'ютерними засобами, щоб використовувати їх у своїй професійній діяльності. Основною проблемою сучасних навчальних програм для перекладачів є необхідність поєднати всі вищезгадані навички з потрібним рівнем спеціалізації. Нашою метою не є підготовка студентів для вузькоспеціалізованих профілів ринку, оскільки такі профілі можуть змінитися або взагалі зникнути, коли наші студенти почнуть працювати. Студенти, як правило, вибирають профіль по своїх інтересах наприкінці навчання, якщо взагалі його вибирають. Насправді, більшість з них має слабе уявлення, у якому саме перекладацькому секторі вони будуть зрештою працювати.

Мустафа Габр використовує загальні схеми, щоб створити програму підготовки перекладачів. Першим етапом програми є визначення потреб ринку, з подальшим визначенням потреб студентів. Далі вже розробляють завдання й шукають матеріали [4].

З того моменту як перекладачі отримують замовлення на переклад, та аж до моменту відправлення завершеного замовлення клієнту, вони повинні виконати певну кількість завдань, які можна розділити на чотири етапи:

- 1) документація у вихідній та цільовій мовах;
- 2) термінологія;
- 3) переклад;
- 4) перевірка, видання та комп'ютерне редагування (створення макету сторінки для книг, журналів, рекламних оголошень, упакування тощо) [5].

Перекладачі повинні знати як впоратись з усім процесом чи з будь-яким з етапів окремо, залежно від оточення і розмірів організації, в яких вони працюють. Проте, щоб стати успішним в агентстві, зміна вимог зобов'язує перекладачів, особливо новачків, бути кваліфікованими і готовими до роботи на будь-якому етапі процесу

перекладу. Небачена популярність бюро перекладів по всьому світі призвела до посилення конкуренції, а отже і потреби в універсальних перекладачах. Різниця у замовленнях, які надходять до агентств (а тому і прибутків), залежить не тільки від якості їх перекладу, а й від спектра послуг, які вони можуть запропонувати потенційним клієнтам. Безсумнівно, найкращий сервіс мають агенції з великою кількістю різних фахівців: інформатики, термінологи, перекладачі та фахівці в області редагування та настільних видавничих систем. Проте, малі та середні агентства (що значно переважають у кількості), зазвичай, наймають команду універсальних перекладачів, оскільки це зменшує витрати [3].

Цей аналіз характеристик ринку праці та сучасних умов підготовки спеціалістів дозволяє побачити недоліки у навчальних планах підготовки студентів. Вимоги на ринку праці швидко змінюються, і саме тому ми пропонуємо «Професійний підхід до підготовки перекладачів». Його перше практичне застосування – це інноваційний навчальний проект під назвою «Клас онлайн перекладу». Основною метою цього підходу є ознайомлення студентів-перекладачів з реальним професійним ринком праці та його умовами за допомогою змодельованого бюро перекладів.

Мустафа Габр звертає увагу на необхідність застосування знань саме на практиці й також наголошує на потребі познайомити студентів з перекладом у «реальному світі». Це головна мета, що презентує новий метод навчання, призначений для задоволення одного з найбільш важливих завдань при навчанні перекладу: ознайомлення студентів з «працюючим» світом і реальністю професійних перекладачів [4].

Висновки з даного дослідження. Отже, ми вважаємо, що за допомогою застосування професійного підходу до підготовки перекладачів і моделювання реальних ситуацій у нашій програмі навчання, ми можемо досягти низки основних цілей, що є найважливішими у підготовці перекладачів:

- мотивація і зобов'язання студентів до процесу навчання;
- визначення пріоритетів і впорядкування цілей, підбір методології і матеріалів; їх адаптації до студентських потреб і здібностей (індивідуально та колективно); а також розробка і виробництво особливого матеріалу і діяльності;
- еклектичний і гнучкий підхід, орієнтований на планову прогресію;
- баланс між теорією і практикою, акцент на практичному застосуванні теоретичних знань;

– належний баланс між імітацією «реальної» діяльності та специфічним моніторингом діяльності з метою підвищення кваліфікації;

– самостійна студентська робота як у навчальному закладі, так і за його межами;

– максимальне використання педагогічних ситуацій і наявних засобів масової інформації;

– усвідомлення важливості і функції кожного курсу в організаційних, соціальних та професійних ситуаціях.

Професійний підхід до підготовки перекладачів також сприяє безпосередньому оцінюванню прогресу студента у практичній роботі, оскільки викладачі можуть оцінити кінцевий результат завдання, а також всі інші етапи процесу – комунікативний, цілісний і міждисциплінарний метод. Методи навчання можуть бути покращені, бо все більшого значення надають процесам, що беруть участь у перекладі, навчання стосується конкретно цих процесів. Наш підхід не тільки приймає ці принципи до уваги, але і повідомляє студенту про взаємозв'язок між курсами, які є частиною чотирирічної програми навчання на факультеті «Переклад і Інтерпретація». Кінцевою метою навчальної програми є підвищення вмінь та навичок студентів для того, щоб гарантувати їм успіх на ринку праці.

До перспективних напрямів досліджень у цій сфері вважаємо за доцільне віднести:

визначення, характеристику і опис педагогічних умов навчання в інформаційному середовищі університету.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Archer, J. 2002. Internationalisation, technology and translation. *Perspectives. Studies in Translatology* 10. – P. 87-117.

2. Askehave I. 2000. The Internet for teaching translation. *Perspectives. Studies in Translatology* 8. – P. 135-143.

3. Caminade, M. & Pym, Anthony. 1998. Translator-Training Institutions. In: *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. M. Baker (ed). London & New York: Routledge. – P. 280-285.

4. Gabr, Moustafa. 2001. Toward a model approach to translation curriculum development. *Translation Journal* 5(2). Access mode: accurapid.com/journal/16edu.htm (April 2004).

5. Gouadec, Daniel. 2000. Notes on translator training (replies to a questionnaire). In: *International Symposium on Innovation in Translator and Interpreter Training*. Intercultural Studies Group. Access mode: fut.es/~apym/symp/gouadec.html (May 2004).

6. Mayoral, Roberto. 2000. Notes on translator training (replies to a questionnaire). In: *International Symposium on Innovation in Translator and Interpreter Training*. Intercultural Studies Group. Access mode: fut.es/~apym/symp/mayoral.html (May 2004).

7. Pym, Anthony. 2001. E-learning and translator training. In: *Translator Training and ELearning*. An Online Symposium. Intercultural Studies Group. Access mode: fut.es/~apym/elearning/index.htm (October 2004).